

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 218.618 van 26 maart 2012
in de zaak A. 196.452/X-14.914.**

In zake : Jacqueline DEHEEGHER
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Luk Kennes en Michiel Deweydt
kantoor houdend te 8500 KORTRIJK
Doorniksewijk 66
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de Vlaamse
regering
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Bart Staelens
kantoor houdend te 8000 BRUGGE
Gerard Davidstraat 46, bus 1
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 10 mei 2010, strekt tot de
nietigverklaring van het besluit van 9 februari 2010 van de Vlaamse minister van
Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand
houdende bescherming als monument van het boerenhuis, de hopast, het bakhuis,
de kapel, de stal en het erf aan de Steenvoordestraat 59 te Poperinge.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord
ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord
ingediend.

Eerste auditeur Ann Van Mingeroet heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 17 februari 2012.

Staatsraad Pierre Lefranc heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Michel Deweirdt, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Samuel Mens, die loco advocaat Bart Staelens verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Ann Van Mingeroot heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. De verzoekster is eigenares van een hoeve gelegen te Poperinge (Watou), Steenvoordestraat 59, bestaande uit onder meer een boerenhuis, een hopast, een bakhuis, een kapel en een stal.

4. Op 8 december 2008 wordt door het Agentschap RO-Vlaanderen, Onroerend Erfgoed een motiveringsnota opgesteld omtrent “Hopgebonden erfgoed in Poperinge”. Met betrekking tot de eigendom van de verzoekster wordt, na onder meer een historisch overzicht en een beschrijving van de verschillende onderdelen van de hoeve, volgend advies tot bescherming gegeven:

“GEMOTIVEERD ADVIES

a) Dient te worden beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de historische, de historische in casu de architectuurhistorische, de sociaal-culturele waarde, de industrieel-archeologische waarde en de volkskundige waarde:

gelegen te Poperinge, Steenvoordestraat nr. 59, bekend ten kadaster, Poperinge, 8ste Afdeling, Sectie F, perceelnummer 10 G.

Zijnde het boerenhuis, de hopast, het bakhuis, de kapel, de stal, de schuur en het erf.

De historische waarde wordt als volgt omschreven :

- De hoeve behoort tot het bouwhistorische erfgoed van de streek, met een geschiedenis die minstens teruggaat tot de 18de eeuw. De site staat aangeduid op historisch kaartenmateriaal zoals op de kaart van Ferraris van 1770-1778. De hoeve was eigendom van de graven van Watou wat wijst op het belang van de hoeve.
- De historische structuur van de hoeve is bewaard. Op de kaart van Ferraris van 1770-1778 is het woonhuis weergegeven op dezelfde locatie. De overige hoevegebouwen dateren uit de 19de eeuw m.n. het bakhuis is gebouwd tussen 1856 en 1860, de stallingast dateert van 1869, de stal dateert van 1856 en de kapel dateert van 1869.
- Deze ast illustreert zeer duidelijk meerdere fasen in het ontwikkelingsverhaal van de hopasten in Vlaanderen. De drie hopasten staan elk symbool voor een episode in de historische ontwikkeling van de hopasten in Vlaanderen. Ze vormen een illustratie van de evolutie die de cokesasten sinds de late 19de eeuw tot in de tweede helft van de 20ste eeuw hebben gekend. Deze hopast illustreert tevens de mechanisatie die vooral zijn intrede deed na de Eerste Wereldoorlog.

De historische, in casu architectuurhistorische waarde wordt als volgt omschreven :

- De hoeve is een goed en representatief voorbeeld van een hoeve bestaande uit vrijstaande L- of U-vormige opstelling van verschillende losse bestanddelen rondom een begraasd erf.
- Als zijnde een hoeve bestaande uit een ensemble van diverse gaaf bewaarde bestanddelen. Een woonhuis met geïncorporeerde paardenstal in kern zeker opklimmend tot de 18de eeuw getypeerd door rechthoekige muuropeningen met behouden blokramen gevat in een segmentboog- of een korfboognis. De zijgevels zijn voorzien van aandaken en zijn afgewerkt met muurvlechtingen. Eén van de zijgevels is voorzien van een wapenschild verwijzend naar de heren van Watou, wat wijst op het belang van de hoeve. Het interieur van het boerenhuis bewaart de oorspronkelijke indeling en balkenzoldering opgebouwd uit moer- en kinderbalken.
- De bijgebouwen dateren voornamelijk uit de 19de eeuw: een oorspronkelijk vrijstaand tweeledig opgebouwd bakhuis, een stal, een schuur en een hopast. Een aan de straat gelegen kapel met behouden interieurafwerking voorzien van fraaie polychroom beschildering.

- De hoeve omvat een deels bewaarde oude erfaanleg bestaande uit o.m. kasseipaden, bakstenen stoepen, twee poelen en omhaagde boomgaard.

De sociaal-culturele waarde wordt als volgt omschreven :

- De hoeve als een historische woonvorm die typisch is voor de landbouw en hop dominerende streek van Poperinge.
- De asten zijn een belangrijke getuige van een tak in de voedingsindustrie waarvan de intense productie in bepaalde periodes en in bepaalde streken van een niet te onderschatten betekenis (was) zowel in het dagelijks economisch leven als met betrekking tot het volksleven bijvoorbeeld naar aanleiding van de jaarlijkse hopfeesten.
- De hopast is mede door de aanwezigheid van de gekken en een beeldbepalend element in het landelijk gebied.

De industrieel-archeologische waarde wordt als volgt omschreven:

als zijnde een voorbeeld van een ast waar drie types van systemen zijn toegepast m.n. een stallingast met hoge vlaak bestaande uit tonische latjes, een systeem met gemetselde cokesoven met zijdelingse luchtgaten en een ast met cokesoven (buiten de het astgebouw) die voorzien is van een ventilator die door een kleine dieselmotor werd aangedreven.

De volkskundige waarde wordt als volgt omschreven:

Als zijnde een hoeve met een bijhorende O.L.Vrouwkapel, volgens het kadaster daterend van 1869, ingeplant bij de erftoegang. De kapel getuigt van de devotie van de landbouw-pachter.

b) Dient te worden beschermd als dorpsgezicht omwille van het algemeen belang gevormd door de historische waarde: de huisweide, de poel en de hoogstamboomgaard gelegen te Poperinge, Steenvoordestraat nr. 59, bekend ten kadaster, Poperinge, 8 ste Afdeling, Sectie F, perceelnummer 9G2.

Het perceel naast de hoeve is een relict van de voormalige grotere huisweide gelegen tussen de Steenvoordestraat en de Trappistenweg. Zowel het gebruik als huisweide en het voorkomen van een hoogstamboomgaard verwijzen naar het historisch grondgebruik van dit perceel en geven deze site een landschappelijke herkenbaarheid”.

5. Op 29 januari 2009 beslist de Vlaamse minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening om het boerenhuis, de hopast, het bakhuis, de kapel, de stal en het erf als monument, en de huisweide, de poel en de hoogstamboomgaard als dorpsgezicht op een ontwerp van lijst te plaatsen van als monument en dorpsgezicht te beschermen hopgebonden erfgoed te Poperinge.

Een afschrift van dit besluit wordt met een aangetekend schrijven van 10 februari 2009 naar de verzoekster verzonden.

Voornoemd besluit wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 24 maart 2009.

6. Naar aanleiding van het openbaar onderzoek van 19 februari tot en met 19 maart 2009 wordt door de verzoekster op 6 maart 2009 een bezwaarschrift ingediend. Ze doet daarin gelden wat volgt:

“Mijn opmerkingen en bezwaren zijn niet limitatief de volgende:

Met oog op het beschermen van het hopgebonden erfgoed kunnen wij ons vinden met het tot Zen monument verklaren van de hopast en de kapel. Beide onroerend goed (sic) zijn goed zichtbaar vanaf de openbare weg, en hoeven dus niet toegankelijk gesteld worden voor het publiek. Bij deze worden 80% van de kosten gesubsidieerd.

Voor de overige delen van de hoeve, die sinds tientallen jaren niks meer te maken hebben met de hoppeteelt, kan ik niet akkoord gaan met enig klasseren. De uitzonderlijke staat van het woonerf en annex is het gevolg van jaren investeren en in ere houden van het authentieke karakter van de hoeve. Dit alles kwam tot stand door gebruik van privémiddelen. Het lijkt ons dan ook niet fair dat de vruchten nu zouden geplukt worden door de overheid.

Met dit schrijven verzoek ik u dan ook beleefd om het woonerf en annex van de lijst te schrappen”.

7. In het verslag “beëindigd onderzoek: opmerkingen en bezwaren” van 13 mei 2009 wordt het bezwaarschrift van de verzoekster als volgt besproken en weerlegd:

“De indiener van het bezwaar vreest dat de ‘overheid’ de vruchten zal plukken van zijn persoonlijke investeringen. Er wordt bijgevolg geïnsinueerd dat de overheid een persoonlijk voordeel zal verkrijgen uit de bescherming. Welk voordeel dit dan wel zou zijn wordt echter in het midden gelaten. Er dienen hier twee zaken te worden benadrukt:

- De eigenaar behoudt het volledige eigendomsrecht op het goed. Enkel zal er voor bepaalde handelingen of acties (bij wet, decreet of besluit bepaald) instemming moeten verkregen worden van Onroerend Erfgoed. Het beschermd statuut kan gezien worden als een ‘keurmerk’ voor een gaaf bewaarde site.
- Naast de erfdienstbaarheden die met een dergelijke bescherming gepaard gaan, dient te worden opgemerkt dat door de kwalificatie als monument de eigenaar toegang verkrijgt tot een uitgebreid gamma aan premies en subsidies. Zowel het onderhoud als de restauratie van het monument worden gedeeltelijk bekostigd met overheidsmiddelen. De overheid plukt bijgevolg niet de vruchten maar brengt zelf een deel van de middelen aan zodat het onroerend patrimonium, van algemeen belang, behouden blijft voor de toekomstige generaties.

Bovendien stelt de indiener van het bezwaar de selectie van de hoeve binnen een thematisch pakket hopgebonden erfgoed in vraag. Enkel de ast zou enig verband vertonen met hoppe-erfgoed. In het inhoudelijk dossier is

grondig gemotiveerd dat de hoppeteelt niet geïsoleerd kan worden van de landbouwwuitbating. De hoppeast ligt niet midden de hoppevelden maar bij het hoeve-erf. Citaat uit het inhoudelijk dossier (p. 4, selectiecriteria toegepast op het dossier hoperfgoed): ‘(...) de hopteelt (wordt) gezien als een onderdeel van een bedrijf. Hopasten liggen in principe bij de hoeve, -weliswaar op enige afstand wegens het brandgevaar, maar toch nog in de nabijheid. Indien een hopast nog duidelijk gelinkt is aan een gaaf bewaard hoevecomplex, dan wordt deze hoeve en zijn diverse onderdelen mee beschermd. Een gaaf bewaarde hoeve moet bestaan uit meerdere gaaf bewaarde bestanddelen, zoals schuur, stalling, boerenhuis, bakhuis en erfaanleg. Niet alle elementen dienen aanwezig te zijn, maar indien bijvoorbeeld enkel een oude schuur bewaard is, is de contextwaarde hiervan voor de hopast erg beperkt’. ‘Uit het stukje ‘ruimtelijke context’ dat bij elk deeldossier behandeld wordt, blijkt of de context al dan niet gaaf is. Deze ruimtelijke context wordt geïmplementeerd in de ‘afbakening’.’ We verwijzen ook naar de historische bespreking van het bouwkundig erfgoed van hopboerderijen, inhoudelijk dossier, p. 7: ‘De hopteelt vertaalde zich door zijn grondgebonden karakter op de eerste plaats in kleine en grote hopboerderijen die in het late voorjaar en de zomer verscholen lagen achter de vele hectaren hopvelden (hommelhoven) die vanuit deze hoeves waren aangelegd. Kenmerkend voor deze hophoeves was dan ook de aanwezigheid van één of meerdere hopasten (hommelkeete) evenals van een hopspijker’. De context van een gaaf bewaarde hoeve met naast de hopast erfaanleg, boerenhuis, stalling, bakhuis enz. is hier duidelijk bewaard, de toepassing van de selectiecriteria resulteert in een bescherming van het hoeve-erf (als monument) en van de huisweide (als dorpsgezicht). Deze ter bescherming voorgestelde elementen zijn grondig gemotiveerd in het gemotiveerd besluit (inhoudelijk dossier) en in het Ministerieel Besluit.

Dat de hoeve al tientallen jaren niet meer als landbouwbedrijf uitgebaat wordt, verandert niets aan de gaaf bewaarde architecturale, typologische en landschappelijke kenmerken van de site.

De hopasten en de kapel komen in theorie in aanmerking als Zen-monument. Dit hangt uiteraard af van het gebruik ervan en het al dan niet economisch benutten van de ruimte (moet voldoen aan de wettelijke definitie van zonder economisch nut).

Een algemene bespreking van de beschermingsvoorstellen en van de toekomstvisie van het hopgebonden erfgoed werd door Onroerend Erfgoed aangeboden op de informatievergadering van 7 april 2009 te Poperinge”.

8. In haar gunstig advies van 4 juni 2009 stelt de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (hierna: KCML) dat zij zich aansluit bij de conclusies en het gemotiveerd advies voorgesteld door RO Vlaanderen.

9. Bij het bestreden ministerieel besluit van 9 februari 2010 wordt het boerenhuis, de hopast, het bakhuis, de kapel, de stal en het erf gelegen te Poperinge, Steenvoordestraat 59 als monument beschermd.

Een afschrift van dit besluit wordt met een aangetekend schrijven van 12 maart 2010 naar de verzoekster verzonden.

Het besluit wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 18 maart 2010.

10. Op 29 maart 2010 wendt de raadsman van de verzoekster zich tot de dienst Ruimte en Erfgoed, afdeling West-Vlaanderen, teneinde een afschrift te ontvangen van het advies van de KCML van 4 juni 2009 en van het proces-verbaal van de opmerkingen en bezwaren.

Deze stukken worden aan de raadsman van de verzoekster bezorgd bij schrijven van 13 april 2010.

IV. Onderzoek van de middelen

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

11. In een eerste middel voert de verzoekster de schending aan van artikel 5, §7 en artikel 7 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten (hierna: het monumentendecreet) doordat “de bestreden beslissing niet werd genomen binnen de twaalf maanden na de betekening van het ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten en stads- en dorpsgezichten”. De verzoekster doet gelden dat “(a)ls de eigenaar, in casu verzoekster, binnen deze twaalf maanden geen betekening heeft ontvangen van de definitieve bescherming, (...) de definitieve bescherming laattijdig en onwettig (is)”. Het tegendeel aannemen, zo stelt de verzoekster, zou leiden tot een rechtsonzekere situatie, aangezien de verzoekster na het verstrijken van een termijn van twaalf maanden na de betekening van het ontwerp van lijst ervan mag uitgaan dat er geen definitieve bescherming zal volgen. Aangezien er

geen betekening of publicatie is geweest van het bestreden besluit binnen de twaalf maanden na de betekening van het ontwerp van lijst, meent de verzoekster dat het bestreden besluit laattijdig is genomen en de procedure diende te worden hernomen. Voorts voert de verzoekster aan dat er “geen enkele materiële controle mogelijk (is) van de exacte datum waarop het besluit werd genomen, nu er tussen het besluit en de kennisgeving meer dan 1 maand lag” en er “geen enkele reden (was) waarom er niet tot onmiddellijke kennisgeving van het besluit kon overgegaan worden”. “Mocht er geoordeeld worden dat het bestreden besluit wel tijdig werd genomen” doet de verzoekster gelden dat “zich de vraag (stelt) of er geen strijdigheid is met de artikel(en) 10 en 11 van de Grondwet aangezien de uitwerkselen van de voorlopige bescherming niet voor iedereen even lang duren en gelden”. Ze licht toe dat “(e)en eigenaar (...) de gevolgen van de voorlopige bescherming (dient) te respecteren vanaf de betekening, terwijl een derde dit pas dient te doen vanaf de publicatie in het Belgisch Staatsblad, en terwijl geen termijn is opgelegd waarbinnen het ontwerp van lijst moet gepubliceerd worden”. De verzoekster verzoekt de Raad van State in ondergeschikte orde om in dit opzicht een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof.

12. In haar memorie van antwoord repliceert de verwerende partij onder meer dat het monumentendecreet enkel voorschrijft dat het definitief beschermingsbesluit dient te worden genomen binnen de vervaltermijn van twaalf maanden, zodat de verzoekster een niet bestaande bepaling aan dit decreet toevoegt door te eisen dat het definitieve beschermingsbesluit tevens binnen deze termijn aan de eigenaar wordt betekend.

13. De verzoekster dupliceert in haar memorie van wederantwoord dat de verwerende partij “een zeer strikte en enge interpretatie” van artikel 7 van het monumentendecreet geeft, die “niet (strookt) met de principes van de rechtszekerheid”. Ze preciseert dat het “immers niet de bedoeling (kan) zijn dat men een beslissing neemt tot definitieve bescherming van een monument en dan nog weken of maanden wacht met de publicatie of betekening van dit besluit”. “In het kader van de rechtszekerheid” moet artikel 7 van het monumentendecreet “dan ook zo geïnterpreteerd worden dat de beslissing tot definitieve bescherming

binnen de twaalf maanden na de voorlopige bescherming wordt betekend of gepubliceerd”.

14. In de laatste memorie blijft de verzoekster bij haar stelling dat het de bedoeling is dat de rechtsonderhorige binnen de twaalf maanden weet of zijn goed definitief beschermd is of niet. Als de rechtsonderhorige geen bericht krijgt binnen de twaalf maanden mag hij er van uit gaan dat er geen definitieve bescherming is en moet hij geen machtiging meer vragen voor het uitvoeren van bepaalde werken. De verzoekster stelt verder dat, in de interpretatie van de verwerende partij, er tijdelijk geen bescherming meer is, waardoor de eigenaar of derden de erfgoedwaarden definitief kunnen aantasten, hetgeen in strijd is met de geest en het doel van de wet.

Beoordeling

15. Artikel 5, §7 van het monumentendecreet luidt als volgt:

“Vanaf de betekening van het ontwerp van lijst zijn op de in het besluit vermelde onroerende goederen gedurende een termijn van maximaal twaalf maanden al de uitwerkselen van de bescherming voorlopig van toepassing. De termijn gaat in te rekenen vanaf de datum van de afgifte ter post van de in § 2, 1°, vermelde voorlegging. Voor de personen bedoeld in § 2, 3°, zijn al de uitwerkselen van de bescherming voorlopig van toepassing vanaf hun betekening tot de datum waarop de eerder vermelde termijn afloopt. De rechtsgevolgen gelden voor elke andere natuurlijke of rechtspersoon vanaf de publikatie in het Belgisch Staatsblad tot de datum waarop de eerder vermelde termijn afloopt. Die termijn kan, bij gemotiveerde beslissing van de regering, eenmaal met ten hoogste zes maanden worden verlengd”.

Artikel 7 van het monumentendecreet bepaalt wat volgt:

“De Vlaamse Regering, de Koninklijke Commissie gehoord, stelt het besluit tot definitieve bescherming van de op de ontwerp van lijst voorkomende monumenten en stads- en dorpsgezichten vast. Het besluit wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Het besluit vermeldt de algemene en eventueel specifieke voorschriften inzake instandhouding en onderhoud. De inschrijving op de ontwerpen van lijst vervalt van rechtswege indien de besluiten niet zijn genomen binnen de in artikel 5, § 7, bepaalde termijn”.

16. Artikel 7 van het monumentendecreet bepaalt dat de inschrijving op de ontwerpen van lijst van rechtswege vervalt “indien de besluiten niet zijn genomen binnen de in artikel 5, §7, bepaalde termijn”, zijnde de vervalltermijn van twaalf maanden.

Het bestreden besluit werd genomen op 9 februari 2010, met andere woorden voor het verstrijken van de vervalltermijn op 10 februari 2010.

Dat het bestreden besluit pas na het verstrijken van de vervalltermijn aan de verzoekster werd betekend, is in deze omstandigheden niet relevant, nu de initiële rechtmatigheid van het bestreden besluit vast staat en de toepasselijke decretale bepalingen niets voorschrijven met betrekking tot de betekening van het definitieve beschermingsbesluit binnen een bepaalde termijn.

Het eerste middel is niet gegrond.

17. In ondergeschikte orde vraagt de verzoekster volgende prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof:

“(…) of artikel 5, §2, 3° van het Decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten geen schending inhoudt van het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel conform artikel 10 en 11 van de Grondwet in die zin dat de gevolgen van een vaststelling van voor bescherming vatbare monumenten en stads- en dorpsgezichten niet voor iedereen, eigenaars en derden, op hetzelfde moment van toepassing zijn”.

Artikel 5, §2, 3° van het monumentendecreet, waaromtrent de verzoekster de prejudiciële vraag gesteld wenst te zien, bepaalt wat volgt:

§ 2 De ontwerpen van lijst worden :

3° bij ter post aangetekende brief betekend aan de eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en vruchtgebruikers zoals bekend bij de Administratie van de BTW, Registratie en Domeinen op de datum van het ontwerp van lijst. Zij kunnen hun opmerkingen en bezwaren indienen bij het agentschap binnen een termijn van dertig dagen te rekenen vanaf de datum van de afgifte ter post van de betekening. Gedurende deze termijn ligt het dossier ter inzage op het agentschap”.

Het valt niet in te zien, en de verzoekster verduidelijkt ook niet, in welk opzicht de voormelde prejudiciële vraagstelling dienend kan zijn bij de beoordeling van het eerste middel. De prejudiciële vraag dient dan ook niet te worden gesteld.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

18. De verzoekster leidt een tweede middel af uit de schending van artikel 5, §2 van het monumentendecreet, van artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: de motiveringswet) en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, meer in het bijzonder het materieel motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. De verzoekster doet in essentie gelden dat noch de bestreden beslissing, noch het advies van de KCML rekening houden met de ingediende bezwaren en het openbaar onderzoek, en zelfs geen melding maken van het bestaan van de bezwaren. Ze voert aan dat het bestreden besluit “geen enkel nuttige formele redengeving (bevat) die toestaat te begrijpen waarom de beschermingsprocedure werd voortgezet, de bezwaren van verzoekster ten spijt”. Voorts stelt de verzoekster nog dat zij tot op heden “zelfs niet over de nodige documenten beschikt om af te leiden of het openbaar onderzoek wel geldig is verlopen” en zij “zich ook de vraag (stelt) of het openbaar onderzoek wel correct is verlopen”.

19. In haar memorie van antwoord repliceert de verwerende partij dat het bezwaarschrift van de verzoekster wel degelijk werd gelezen, onderzocht en beantwoord, zoals blijkt uit “het verslag van de bezwaren”. Ze voert aan dat de verzoekster kennis moet hebben van dit stuk, aangezien onder meer dit stuk aan de raadsman van de verzoekster werd bezorgd bij schrijven van 13 april 2010, in navolging van diens verzoek tot openbaarheid van bestuur. Met betrekking tot de aangevoerde afwezigheid van een formele motivering, citeert de verwerende partij uit een auditoraatsverslag in een andere zaak.

20. In haar memorie van wederantwoord dupliceert de verzoekster dat het bevoegde agentschap “laattijdig heeft geantwoord op de vraag van verzoekster om het advies van de KCML te verkrijgen”. Voorts herhaalt ze haar betoog dat uit niets blijkt dat de verwerende partij of de KCML kennis hebben genomen van haar bezwaar en dit hebben onderzocht.

21. In haar laatste memorie stelt de verzoekster nog dat het feit dat haar raadsman kennis heeft gekregen van het verslag met de bespreking van de adviezen en bewaren, niet relevant is, nu dit verslag niet werd opgesteld door de verwerende partij en derhalve dient bewezen te worden dat de verwerende partij kennis heeft genomen van dit verslag en het vervolgens in overweging heeft genomen.

Beoordeling

22. In het middel voert de verzoekster enerzijds aan dat zij niet kan nagaan of de procedure van het openbaar onderzoek wettig verlopen is.

Uit het administratief dossier, en meer bepaald uit het verslag van 13 mei 2009 “Beëindigd onderzoek: opmerkingen en bezwaren”, waarvan de raadsman van de verzoekster op 13 april 2010 een afschrift ontving, blijkt het verloop van de procedure van het openbaar onderzoek en blijkt tevens welke instanties adviezen hebben verleend in dat kader.

Het middelonderdeel dat er zich toe beperkt te stellen dat de verzoekster zich “de vraag (stelt) of het openbaar onderzoek wel correct is verlopen” kan niet als een ontvankelijk middelonderdeel beschouwd worden.

23. Anderzijds voert de verzoekster aan dat noch uit het advies van de KCML, noch uit het bestreden besluit kan opgemaakt worden of haar bezwaar onderzocht werd en of het bij de besluitvorming betrokken werd.

Wanneer de overheid een monument van algemeen belang beschermt, moet zij, om te voldoen aan artikel 3 van de motiveringswet, in het besluit zelf de juridische en feitelijke overwegingen vermelden waarop het gesteund is. In tegenstelling tot wat de verzoekster voorhoudt, verplicht deze

formele motiveringseis de administratieve overheid er niet toe in de akte expliciet de opmerkingen en bezwaren te beantwoorden die tijdens de voorafgaande procedure tegen de bescherming zijn ingebracht. Het is voldoende, maar wel noodzakelijk dat het besluit opgeeft om welke artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde het bestuur van oordeel is dat het beschermde monument van algemeen belang is.

De belangrijkste bestaansreden van de motiveringsplicht opgelegd door de motiveringswet is erin gelegen dat de betrokken bestuurde in de hem aanbelangende beslissing zelf de motieven moet kunnen vinden op grond waarvan de beslissing werd genomen. Het is noodzakelijk dat de beslissing duidelijk de fundamentele redenen doet kennen die haar verantwoorden, of minstens toelaat na te gaan of de overheid is uitgegaan van gegevens die in rechte en in feite juist zijn, of zij deze feiten correct heeft beoordeeld, of zij de geformuleerde bezwaren heeft onderzocht en, of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissing is kunnen komen, zodat de betrokkene met kennis van zaken zou kunnen uitmaken of het aangewezen is de beslissing met een annulatieberoep te bestrijden. De gegeven motivering moet draagkrachtig zijn en de aangehaalde redenen moeten volstaan om de beslissing te schragen.

In artikel 1 van het bestreden beschermingsbesluit wordt uitdrukkelijk gemotiveerd waarom de bescherming van de hoeve als monument van algemeen belang wordt geacht. De historische, architectuur-historische, sociaal-culturele en industrieel-archeologische waarde van de hoeve wordt daarbij uitdrukkelijk omschreven.

Uit de gegevens van de zaak blijkt verder dat het door de verzoekster ingediende bezwaarschrift werd onderzocht en beantwoord in het verslag van 13 mei 2009 “Beëindigd onderzoek: opmerkingen en bezwaren”. In haar advies van 4 juni 2009 stelt de KCML “zich na bespreking aan (te sluiten) bij de conclusies en het gemotiveerd advies voorgesteld door RO Vlaanderen, en (...) gunstig advies uit (te brengen) voor de bescherming”. Hieruit blijkt dat, in tegenstelling tot wat de verzoekster stelt, het verslag van 13 mei 2009 met de bespreking van het bezwaar van de verzoekster wel degelijk bij de besluitvorming werd betrokken. Tevens blijkt dat het verslag van 13 mei 2009 de

verzoekster bekend was, nu een afschrift van dit verslag op 13 april 2010 aan de raadsman van de verzoekster werd bezorgd.

In die omstandigheden kan de verzoekster vaststellen dat het bestreden beschermingsbesluit waaraan een brede raadpleging is voorafgegaan, onder meer van de verzoekster, werd voorafgegaan door een onderzoek van de ingediende adviezen, opmerkingen en bezwaren die bij de beoordeling door de verwerende partij werd betrokken. Derhalve kan niet worden aangenomen dat de verzoekster onvoldoende op de hoogte van de motieven van de eindbeslissing is gesteld en derhalve niet in de mogelijkheid was om met kennis van zaken tegen het bestreden besluit op te komen. De door de verzoekster aangehaalde bepaling van het monumentendecreet verplicht de administratieve overheid er niet toe in de akte expliciet de bezwaren te beantwoorden die tijdens de voorafgaande procedure tegen de bescherming zijn ingebracht.

Het tweede middel is ongegrond.

C. Derde middel

Standpunt van de partijen

24. De verzoekster leidt een derde middel af uit de schending van artikel 7 van het monumentendecreet, van artikel 3 van de motiveringswet en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, meer in het bijzonder het materieel motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. In de toelichting bij dit middel doet de verzoekster vooreerst gelden dat het advies van 4 juni 2009 van de KCML niet samen met de bestreden beslissing werd betekend, alsook dat uit dit advies niet blijkt dat de KCML rekening heeft gehouden met het ingediende bezwaar zodat dit advies “onvolledig en hierdoor niet voldoende draagkrachtig is”. Vervolgens voert de verzoekster aan dat het bestreden besluit niet afdoende is gemotiveerd, nu de verwerende partij zich beperkt heeft “tot een (gedeeltelijke) overname van het advies van de Koninklijke Commissie” en “zij zelf geen appreciatie of motivering geeft waarom tot definitieve bescherming dient (...) over gegaan te worden”. De verzoekster stelt verder dat het “(b)ijzonder vreemd” is dat de huisweide, de poel en de hoogstamboomgaard niet

definitief als dorpsgezicht werden beschermd, hoewel ze wel op de ontwerp van lijst werden geplaatst en de KCML ook hiervoor een gunstig advies heeft verleend. De verzoekster leidt hieruit af dat de verwerende partij “met twee maten en gewichten werkt aangezien zonder enige motivering het ene deel wel en het andere deel niet definitief wordt beschermd”.

25. De verwerende partij repliceert in haar memorie van antwoord dat de verzoekster zelf bewijst wel kennis te hebben van het advies van de KCML, aangezien zij het advies bij haar stukkenbundel heeft gevoegd. Ze stelt dat de KCML de bezwaren in haar advies niet expliciet hoeft te weerleggen en wijst erop dat de KCML zich expliciet heeft aangesloten bij de conclusies van het bestuur Ruimte en Erfgoed na het openbaar onderzoek en dat “(d)it betekent (...) dat er wordt ingestemd met de beoordeling van de bezwaren zoals opgenomen in het verslag openbaar onderzoek”. Daarnaast betoogt de verwerende partij dat “(d)ezelfde motivering (...) niet gelijk (staat) met een gebrek aan onderzoek en beoordeling, maar wel met de conclusie dat de reeds uitgedrukte motieven, na onderzoek, kunnen volgehouden of bevestigd worden”. Ten slotte voert de verwerende partij nog aan dat de al dan niet bescherming als dorpsgezicht compleet afsplitsbaar is van de bescherming als monument. In dit opzicht werpt ze op dat de verzoekster overigens vragende partij was om zo weinig mogelijk te beschermen, “zodat niet kan gezien worden welk belang verzoekende partij kan hebben bij haar kritiek op de gebrekkige motivering van de niet-bescherming”. Ze voegt er nog aan toe dat een “niet-bescherming” resulteert in een “niet-beslissing”, en een “niet-beslissing” geen motivering behoeft.

26. In haar memorie van wederantwoord stelt de verzoekster nog dat niet blijkt dat de KCML of de verwerende partij de bezwaren hebben onderzocht en zij “zich niet van de indruk (kan) ontdoen dat het openbaar onderzoek louter om formalistische redenen werd georganiseerd”.

27. In de laatste memorie stelt de verzoekster dat ze in het middel volhardt.

Beoordeling

28. In een eerste onderdeel van het middel voert de verzoekster aan dat het advies van 4 juni 2009 van de KCML haar niet samen met het bestreden besluit werd betekend.

Aangezien het bestreden besluit zelf de motieven voor de bescherming bevat, diende het advies van de KCML niet samen met het bestreden besluit aan de verzoekster ter kennis te worden gebracht om te voldoen aan de motiveringswet. Een dergelijke verplichting vloeit evenmin voort uit enige bepaling van het monumentendecreet.

Het eerste onderdeel van het middel is ongegrond.

29. In een tweede onderdeel van het middel doet de verzoekster gelden dat het advies van 4 juni 2009 van de KCML onvolledig is nu uit dit advies niet blijkt dat rekening werd gehouden haar bezwaar.

Bij de bespreking van het tweede middel is reeds gebleken dat het door de verzoekster ingediende bezwaar werd onderzocht en beantwoord in het verslag van 13 mei 2009 “Beëindigd onderzoek: opmerkingen en bezwaren”, waarin besloten wordt om “de procedure met betrekking tot het gehele dossier ‘Hopgebonden Erfgoed’ ongewijzigd verder te zetten” en dat de KCML zich in haar advies van 4 juni 2009 bij de conclusies van de afdeling RO Vlaanderen heeft aangesloten. In tegenstelling tot wat de verzoekster stelt, werd het verslag van 13 mei 2009 met de bespreking van het bezwaar van de verzoekster derhalve wel degelijk bij de besluitvorming betrokken. Voorts gaat het middel uit van de onjuiste premisse dat het advies van de KCML nog eens expliciet de bespreking van het bezwaar van de verzoekster had dienen weer te geven. In dit opzicht kan verwezen worden naar wat dienaangaande ook reeds werd gesteld bij de bespreking van het tweede middel.

Het tweede onderdeel van het middel is ongegrond.

30. In het derde onderdeel van het middel doet de verzoekster gelden dat het bestreden besluit zich ertoe beperkt het advies van de KCML over te nemen, zonder zelf enige appreciatie of motivering te geven.

Zoals reeds vastgesteld, vermeldt het bestreden besluit in concreto de motieven waarom de betrokken hoeve omwille van het algemeen belang als monument dient te worden beschermd. Het feit dat deze motieven identiek zijn aan de motieven van het advies van de KCML die op hun beurt identiek zijn aan de motieven van het gemotiveerd advies van het agentschap RO Vlaanderen, doet aan deze vaststelling geen afbreuk. In dat geval bestaat de eigen beoordeling van de minister, respectievelijk de KCML, in het bijtreden van de motieven van laatstgenoemd advies.

Het derde onderdeel van het middel is ongegrond.

31. In een vierde middelonderdeel doet de verzoekster gelden dat het “(b)ijzonder vreemd” is dat de huisweide, de poel en de hoogstamboomgaard uiteindelijk niet definitief worden beschermd, zonder dat hiervoor enige motivering of verantwoording wordt gegeven.

Zoals de verwerende partij terecht stelt, dient een beschermingsbesluit de waarden uiteen te zetten om tot een bescherming over te gaan, wat te dezen ook gebeurd is, zonder dat uitdrukkelijk moet worden gemotiveerd waarom bepaalde percelen niet opgenomen worden. Het feit dat de bescherming als dorpsgezicht niet meer opgenomen werd in het definitief beschermingsbesluit, leidt dan ook niet tot de onwettigheid van het bestreden besluit.

Het vierde middelonderdeel is ongegrond.

D. Vierde middel

Standpunt van de partijen

32. De verzoekster voert in een vierde middel de schending aan van artikel 2, 2° en artikel 7 van het monumentendecreet, van artikel 3 van de motiveringswet en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, meer in het bijzonder het materieel motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. In de toelichting bij het middel doet de verzoekster gelden dat ze reeds in haar bezwaarschrift had opgemerkt dat zij “reeds veel verbouwingen en renovaties”

heeft uitgevoerd, waardoor “heel wat zaken niet meer origineel zijn”. Volgens de verzoekster werd er geen rekening gehouden met deze wijzigingen en wordt de bescherming louter gemotiveerd op grond van de architectuur-historische waarde van de hoeve waardoor de motivering de indruk geeft dat alles nog is “zoals in de tijd van toen’ of in de 19de eeuw”. Meer specifiek voert de verzoekster aan dat de kasseiaanleg geenszins een overblijfsel met historische waarde is, maar “relatief recent” tot stand werd gebracht, meer bepaald in het jaar 1953. De twee poelen waarnaar in het bestreden besluit wordt verwezen, bestaan niet meer en werden vervangen door één grote vijver. Verder stelt de verzoekster dat de boomgaard niet omhaagd is en tot 50% werd gereduceerd en dat de gekken niet meer origineel, maar een kopie zijn. Ook in het woonhuis zijn volgens de verzoekster “vrij ingrijpende veranderingen” gebeurd zodat ook het interieur niet meer als een origineel en historisch waardevol interieur kan beschouwd worden. In dit opzicht somt zij meer concreet de volgende wijzigingen op:

- “- de oorspronkelijke muurbezetting en faience is reeds jaren terug verwijderd;
- de oude vloeren werden allemaal vervangen door een moderne marmeren bevloering – behalve in de kleine woonplaats;
- bovendien waren ook deze oude vloeren relatief recent gezien de meeste boerderijen in de 19de eeuw zelfs geen bevloering hadden;
- alle ramen aan het woonhuis zijn nieuwe ramen en vergroot, terwijl alle raamluiken reeds jaren zijn verwijderd;
- de bedaking van het woonhuis met aangrenzende paardenstal is evenmin origineel: de oorspronkelijke hoeve had een rieten bedaking, maar deze werd jaren terug vervangen door een modern pannendak, terwijl de dakvensters werd(en) verwijderd;
- aan de zijgevel van de paardenstal is reeds jaren terug een trap aangebracht en een toegang gemaakt, terwijl de zolder boven de paardenstal en het woonhuis eveneens werd gerenoveerd;
- tenslotte is er aan het hoevegebouw reeds jaren terug een keuken aangebouwd in het verlengde van het hoevehuis naar de boomgaard”.

De verzoekster voert aan dat er geen afweging werd gemaakt van de hedendaags situatie en derhalve niet werd nagegaan “of de huidige staat van het gebouwencomplex ingrijpt op de redenen van bescherming en of het gebouw hierdoor nog kan gedefinieerd worden als monument in de zin van artikel 2, 2° Monumentendecreet”. Tevens werd er volgens de verzoekster geen enkele inschatting gemaakt van de omgeving en de ligging van de hoeve in het landschap. “Zelfs wanneer de hopast en de kapel op zich voor bescherming

zouden in aanmerking komen”, gaat de verzoekster verder, “dient gesteld dat bovenvermeld woonhuis met paardenstal door de wijzigingen die zijn gebeurd niet de waardevol historische en architectuurhistorische waarde hebben zoals beschreven in het bestreden besluit”.

33. In de memorie van antwoord werpt de verwerende partij vooreerst op dat de verzoekster in haar bezwaarschrift geenszins heeft aangevoerd dat heel wat zaken niet meer origineel zouden zijn. Daarnaast erkent de verwerende partij dat “niet meer alles is zoals opgericht in de 18de eeuw”. Ze stelt dat dit in het beschermingsbesluit ook niet wordt beweerd en dat uit de motiveringsnota duidelijk blijkt dat “het bestuur de juiste toestand bijzonder goedkende”. In dit opzicht wijst ze eveneens op het plaatsbezoek. Voorts gaat de verwerende partij in op de meer concrete kritiek van de verzoekster aangaande de kasseiverharding, de poelen, de omhaagde boomgaard en het interieur van het woonhuis. Met betrekking tot het belang van de omgeving, doet de verwerende partij gelden dat de site beschermd werd als monument omwille van intrinsieke waarden en de omgeving daarbij niet relevant is. Voor het overige wijst ze er op dat de motiveringsnota wel een rubriek “ruimtelijke context” bevat.

34. In haar memorie van wederantwoord dupliceert de verzoekster dat zij nooit kennis heeft gekregen van de motiveringsnota waarnaar de verwerende partij in haar memorie van antwoord verwijst, en dat van dit document ook geen melding werd gemaakt bij de voorlopige bescherming, het advies van de KCML en de definitieve bescherming. Ze werpt op dat het in strijd is met de formele motiveringsplicht om achteraf nog nieuwe argumenten toe te voegen. Voorts doet de verzoekster gelden dat “de omschrijving van het goed en de motivering ervan wel degelijk essentieel en niet bijkomstig (zijn) zoals verweerder laat doorschijnen” omdat “(e)en verkeerde omschrijving van het goed in het beschermingsbesluit, (...) een verkeerde indruk (kan) nalaten bij de verschillende overheden in het kader van toekomstige vergunningverlening en handhaving”.

35. In haar laatste memorie voegt de verzoekster geen nieuwe argumenten toe aan haar betoog.

Beoordeling

36. Met de verwerende partij dient vooreerst te worden vastgesteld dat het bezwaar dat de verzoekster tijdens de beschermingsprocedure heeft doen gelden, geenszins de draagwijdte heeft die zij er thans in het middel wenst aan te geven. In het bezwaarschrift stelde de verzoekster met betrekking tot de doorgevoerde werken en renovaties immers enkel dat “(d)e uitzonderlijke staat van het woonerf en annex (...) het gevolg (is) van jaren investeren en in ere houden van het authentieke karakter van de hoeve (...) door gebruik van privémiddelen” en dat “(h)et (...) dan ook niet fair (lijkt) dat de vruchten nu zouden geplukt worden door de overheid”. Het middelonderdeel opgebouwd vanuit de stelling dat, aangezien in het bezwaarschrift gesteld werd dat heel wat zaken niet meer origineel zijn, hieromtrent een motivering dient te worden teruggevonden, gaat dan ook niet op.

37. Als annulatierechter is de Raad van State belast met een wettigheidstoezicht. Het komt de Raad van State niet toe het feitenonderzoek in de behandelde zaak over te doen en in de plaats van het bestuur te appreciëren of een goed wel als monument beschermingswaard is. De Raad vermag wel na te gaan of de administratieve overheid rechtmatig tot haar voorstelling van de feiten is kunnen komen. Hij kan dus nagaan of de feiten die de overheid als uitgangspunt heeft genomen, vaststaan in het licht van de bewijselementen die beschikbaar waren.

38. Wat het in overweging nemen van de uitgevoerde werken betreft, blijkt uit de motiveringsnota dat de overheid zich wel degelijk rekenschap heeft gegeven van de actuele toestand van het onroerend goed. Zo werd de site op 16 oktober 2008 bezocht en wordt in de motiveringsnota onder meer melding gemaakt van de aanleg van de kasseiverharding in “ca. 1950”, de verbouwings- en uitbreidingswerken in de jaren 1960-1970 en de verkleining van de poel tot

huidige omtrek. De omstandigheid dat de motiveringsnota niet aan de verzoekster werd meegedeeld, maakt niet dat het zou gaan om een motivering die slechts achteraf wordt gegeven.

De stelling van de verzoekster dat de doorgevoerde werken niet zouden betrokken geweest zijn bij de feitenvinding van het bestreden besluit en het besluit om die reden onzorgvuldig zou tot stand gekomen zijn, gaat dan ook niet op.

39. In casu is de bescherming gesteund op de historische, architectuur-historische, sociaal-culturele en industrieel-archeologische waarden van het pand, waarbij de nadruk ligt op onder meer de historische structuur van de hoeve, de aanwezigheid van de hopast en de voorbeeldfunctie van de hoeve met bijgebouwen. In zoverre de verzoekster aanvoert dat “heel wat zaken niet meer origineel zijn”, toont ze niet aan dat dit gegeven afbreuk zou doen aan de in het bestreden besluit weerhouden karakteristieken om de beschermingswaarden te verantwoorden. Zo wordt in het bestreden besluit zelf met zoveel woorden aangegeven dat het slechts om “een deels bewaarde oude erfaanleg bestaande uit o.m. kasseipaden, bakstenen stoepen, twee poelen en omhaagde boomgaard” gaat. De kritiek van de verzoekster aangaande de recente kasseiverharding, de omhaagde boomgaard en het feit dat er geen twee poelen meer zijn maar één, toont dan ook geen gebrek in de motivering aan. Ook de omstandigheid dat de gekken niet meer origineel zouden zijn, is in dit opzicht irrelevant, nu deze gekken niet op zich beschermd worden omwille van hun authenticiteit. In het bestreden besluit wordt dienaangaande enkel gesteld dat “(d)e hopast (...) mede door de aanwezigheid van de gekken (...) een beeldbepalend element in het landelijk gebied (is)”. Waar de verzoekster ten slotte nog wijst op de “vrij ingrijpende veranderingen” in het woonhuis, is ook deze kritiek niet van aard de motivering van het bestreden besluit aan te tasten, nu deze elementen geenszins gehanteerd werden om de bescherming te verantwoorden.

40. Uit het voorgaande blijkt dat de verwerende partij bij de totstandkoming van het bestreden besluit wel degelijk op de hoogte was van de doorgevoerde werken en de verzoekster niet aantoont dat deze werken afbreuk

zouden doen aan de in het bestreden besluit aangenomen waarden ter verantwoording van de bescherming of met zich zouden meebrengen dat de motivering omtrent deze waarden foutief zou zijn.

Het vierde middel is niet gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt het beroep.

2. De verzoekende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van zesentwintig maart 2012, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Roger Stevens,	kamervoorzitter,
Johan Bovin,	staatsraad,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Roger Stevens